

Motion till riksdagen 2012/13:So536

av **Adnan Dibrani m.fl. (S)**

Vikten av god vård och omsorg i Västsverige

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det behövs en framtidsinriktad äldrevård i Västsverige.

Motivering

Vi behöver en långsiktig utvecklingsplan för den västsvenska äldreomsorgen. Grundläggande är att de äldre ska få en äldreomsorg av hög kvalitet nu och i framtiden. Det ökar tryggheten för de äldre och för deras anhöriga. Det handlar om ett generationskontrakt som är grunden för ett civiliserat samhälle. I generationskontraktet är det av mycket stor vikt att man genom ett strukturerat planeringsarbete ser till att personaltätheten och kompetensen är hög. Gör man inte detta vältras ansvaret för de äldres hälsa över på ideella krafter.

Vård och omsorg efter behov

De senaste åren har de resurser som läggs på äldreomsorgen minskat rejält, trots att de äldre har blivit fler. Denna utveckling har medfört en dramatisk ökning av anhörigomsorgen. Det handlar dels om vilket utbud som erbjuds, dels om kvaliteten på tjänsterna. Förtroendet för omsorgen om våra äldre måste vara högt. Känner sig människor inte trygga i tanken att de äldre får den omsorg de behöver, rustar de sig för otrygghet.

Det är inte rimligt, jämställt eller samhällsekonomiskt vettigt att personer i arbetsför ålder, oftast kvinnor, slutar arbeta eller går ner i arbetstid för att vårda sina föräldrar eller svärföräldrar. Alla äldre ska kunna känna trygghet i att vården och omsorgen fungerar och att den finns när man behöver den.

Fel! Okänt namn på

Man ska inte tvingas förlita sig på anhöriga för att få en god omsorg. Vi måste höja de offentliga investeringarna i vården och omsorgen för att kunna erbjuda en bra välfärd för dem som har behov. Ambitioner att investera finns på flera ställen i Västsverige men det pressade ekonomiska läget för många kommuner gör att ambitionerna inte kan bli verklighet.

Äldre som behöver vård och omsorg ska själva ges möjlighet att bestämma över sina liv och sin vardag. Verklig valfrihet handlar om att kunna anpassa omsorgen utifrån ens egna behov. Ett bra exempel på detta är att man i Göteborg stad nu prövar möjligheten att låta äldre som omfattas av hemtjänst i kommunens egen regi, individuellt styra vad som ska göras och när, alltså att på detaljnivå själva få avgöra vad som ska hända istället för att välja vilket företag som ska utföra vad, vilket i sig inte garanterar brukaren valfrihet.

Personer som har invandrat till Sverige har ofta sämre hälsa än de som är födda här. Tillgången till vård och omsorg där de äldres hemspråk talas av personalen är mycket viktig för att detta ska fungera. Då finns oftast även en kulturell insikt om hur vården bör läggas upp.

En del av dessa rättigheter för minoriteter är redan lagstyrda. Det innebär bland annat att Borås, Göteborg, Trollhättan och Skövde är kopplade till statligt stöd för bland annat äldreomsorg när det gäller finska som modersmål. Att vi som land ligger före och tillgodoser allas behov är viktigt i detta sammanhang. Kommande behov för språkminoriteter måste beaktas framöver.

Antalet äldre personer som identifierar sig som homosexuella, bisexuella eller transpersoner (hbt) blir allt fler. Hbt-personer har i genomsnitt sämre hälsa än övriga befolkningen. Det är därför viktigt att personal inom vård och omsorg för äldre har kunskaper och förståelse om hbt-personers livssituation och särskilda problematik. Möjligheten att bo tillsammans med sin livskamrat av samma kön bör tillgodoses.

Bostad och kultur

För att garantera alla äldre ett bra boende är det viktigt att utveckla nya boendeformer för äldre. Trygghetsboende är ett exempel på en ny boendeform som kan komplettera seniorbostäder och särskilda boenden. De äldre bör bli mer delaktiga i diskussionerna kring olika boendalternativ inom ramen för kommunernas boendeplanering.

Det är positivt att regeringen nu tydliggör att äldre par ska ha möjlighet att flytta till ett äldreboende tillsammans och inte behöva skiljas åt. Att få flytta med sin partner till ett särskilt boende ska vara en rättighet, samtidigt som den som inte vill flytta med ska ha en tydlig möjlighet att avstå. Det är dock viktigt att reda ut vilka rättigheter den medflyttande parten har om den partner som beviljats platsen i särskilt boende avlider.

Det ska även finnas boenden med husdjur som exempelvis vårdhundar, katter och höns. Djuren är en bra stimulans för de äldre.

Utförsäljningen av hyreslägenheter har på många håll, inte minst i stadsområdena, minskat tillgången till bostäder. Det har försvårat möjligheten

för äldre med begränsad ekonomi att byta till en bättre anpassad lägenhet, exempelvis till ett bostadshus med hiss.

Bostaden är en förutsättning för en trygg tillvaro. I dag råder det på många håll brist på alla former av boenden för äldre, inte minst särskilda boenden där antalet platser stadigt minskar. För att vända utvecklingen och möta de kommande demografiförändringarna behövs nya nationella initiativ. Bostäder ska byggas på sådant sätt att man kan åldras i dem.

Det lokala arbetet att främja äldre människors delaktighet i samhällslivet bör stimuleras och kanske till och med premieras. Det är viktigt att delar av kulturpolitiken riktar sig till äldre, samt att det satsas på parker, grönområden och fritidsaktiviteter för alla åldrar.

Personalbehov

Personalbehovet i vård- och omsorgsyrken kommer att öka mycket de närmaste åren. Enligt siffror från Arbetsförmedlingen kommer nästan 200 000 av Sveriges undersköterskor och vårdbiträden att gå i pension fram till år 2025. Samtidigt har intresset för gymnasieskolans vård- och omsorgsutbildningar sjunkit dramatiskt. De senaste tre åren har antalet elever som påbörjat en utbildning gått ner kraftigt. Att ungdomar väljer bort undersköterskeyrket kan förklaras av att yrkesgruppen har låga löner, hög arbetsbelastning och att deltids- och visstidsanställningar ofta utgör normen i branschen. Andelen visstidsanställda inom vård- och omsorgsyrken var nästan 30 procent förra året. För att locka fler ungdomar till vård- och omsorgsyrken måste rätten till heltid garanteras och antalet fasta anställningar öka. Det behövs också nationella riktlinjer för bemanning i hela äldreomsorgen, i likhet med de riktlinjer som nu tas fram inom demensvården. Att arbeta med äldre är och ska vara betydelsefullt.

Omsorgspersonalens kompetens är avgörande för kvaliteten inom äldreomsorgen. Socialstyrelsen har i granskningar av äldreomsorgen påpekat att den låga andelen personal med vårdutbildning inverkar negativt på kvalitetsutvecklingen och att staten bör vidta åtgärder för att öka utbudet av yrkeskompetent omvårdnadspersonal och förbättra förutsättningarna för lärande knutet till arbetsplatserna. Det behövs ett helhetsgrepp kring anställningsvillkor, bemanning och löne- och kompetensutveckling för att göra omvårdnadsyrket mer attraktivt.

Stockholm den 28 september 2012

Adnan Dibrani (S)

Ann-Christin Ahlberg (S)

Jan-Olof Larsson (S)

Patrik Björck (S)

Gunilla Svantorp (S)

Mattias Jonsson (S)

Peter Johnsson (S)